

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei – ES Pretterorisma politika: galvenie sasniegumi un nākotnes uzdevumi"

COM(2010) 386 galīgā redakcija

(2011/C 218/17)

Ziņotājs: **PÎRVULESCU kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2010. gada 20. jūlijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei – ES Pretterorisma politika: galvenie sasniegumi un nākotnes uzdevumi"

COM(2010) 386 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 24. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 471. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 4. un 5. maijā (2011. gada 5. maija sēdē), ar 167 balsīm par, 2 balsīm pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Ņemot vērā pašreizējās ekonomikas krīzes sekas, EESK aicina pievērst uzmanību tam, ka pieaug gan ideoloģisko, gan reliģisko apsvērumu izraisītā terorisma radikalizācijas draudi. Plānojot un īstenojot pretterorisma politiku, pamattiesību aizsardzībai ir jābūt galvenajam vērtēšanas kritērijam.

1.2 Tāpēc EESK uzskata, ka stratēģijā minētais novēršanas virziens ir jāpārskata un jāievieš papildu dimensija, kas attiecas uz vēl agrāku terorisma veidošanās posmu un ietver sadarbības veidošanu un savlaicīgu spriedzes novēršanu. Tas ir horizontāla rakstura jautājums, kas saistīts gan ar pretterorisma politiku, gan ar ES un dalībvalstu politiku tādās jomās kā jaunatne, kultūra, izglītība un politiskā un pilsoniskā līdzdalība.

1.3 EESK iesaka Eiropas Savienības un specializēto struktūru oficiālajos dokumentos lietot jēdzienu "terorisms, ko izraisa fanātisms, rasisms un ksenofobija", nevis "islāma terorisms".

1.4 EESK mudina visas ES iestādes un dalībvalstu valdības, veidojot pretterorisma politiku, izmantot kvalitatīvus un kvantitatīvus datus par attīstības tendencēm terorisma jomā. Terorisms izpaužas dažādi, tāpēc universāla stratēģija varētu būt neatbilstoša, dārga un neefektīva. Jāievēro arī proporcionalitātes princips, lai rīcība no izmaksu un ieguldīto pūļu viedokļa atbilstu tam, cik nopietni ir draudi.

1.5 EESK ierosina papildus četriem darbības virzieniem (novēršana, aizsardzība, vajāšana un reaģēšana) un horizontālajiem jautājumiem (pamattiesību ievērošana, starptautiskā sadarbība un partnerība ar trešām valstīm, finansējums) stratēģiskajos

dokumentos par terorisma apkarošanu Eiropas Savienībā terorismu klasificēt pēc tā motīviem un ietekmes (separātistu terorisms, kreiso ekstrēmistu vai anarhistu terorisms, labējo ekstrēmistu terorisms, terorisms, kura pamatā ir konkrēti konflikti, un terorisms, kura pamatā ir reliģiski motīvi). Minētā stratēģiskā struktūra palīdzētu pielāgot dalībvalstu valdību, ES iestāžu un citu ieinteresēto pušu pieeju un instrumentus atbilstoši problēmām, kas saistītas ar konkrēto terorisma veidu.

1.6 EESK iesaka ES radikalizācijas un vervēšanas apkarošanas stratēģijā un attiecīgajā rīcības plānā paredzēt konkrētus pasākumus, lai mazinātu nevienlīdzību un diskrimināciju, un būtu jāizmanto arī Eiropas Pamattiesību aģentūras veikums.

1.7 EESK aicina Komisiju un dalībvalstu valdības rūpīgi novērtēt drošības pasākumu ekonomisko ietekmi uz privāto uzņēmumu darbību. EESK norāda, ka dārgu tehnoloģiju izstrāde un sarežģītu procedūru ieviešana var negatīvi ietekmēt uzņēmēju un sabiedrības locekļu darbību.

1.8 EESK brīdina, ka nelikumīga vai neatbilstoša personas datu (dažkārt — konfidencialu datu) izmantošana, ja iestāžu pilnvaras ir ļoti plašas, var izraisīt diskrimināciju un naidīgu attieksmi pret konkrētām personām vai iedzīvotāju grupām.

1.9 Lai stiprinātu pretterorisma politikas uzticamību un pamattiesību ievērošanas nozīmīgumu, EESK iesaka Eiropas Komisijai atbildēt uz Eiropas Parlamenta lūgumu, kas iekļauts 2007. gada rezolūcijā par iespējamo CIP veikto Eiropas valstu izmantošanu, lai pārvadātu un nelikumīgi turētu apcietinājumā

gūstekņus, un kurā lūgts dalībvalstu līmenī izvērtēt pretterorisma tiesību aktus, kā arī citas procedūras, kas varētu veicināt šādas darbības.

1.10 EESK iesaka, lai valstīs, kurās pretterorisma politika varētu apdraudēt demokrātiju un pamattiesību ievērošanu, Eiropas Savienība stingrāk atbalstītu terorisma apkarošanas modeli, kas balstīts uz demokrātijas standartiem un procedūrām.

2. Ievads

2.1 Komisijas paziņojumā pēc Parlamenta pieprasījuma ir sniegta svarīgākās atziņas, kas gūtas pēc ES pašreizējās pretterorisma stratēģijas politiskā novērtējuma, un paziņojums ir būtisks sagatavošanās posms, lai izstrādātu plašāku iekšējās drošības stratēģiju.

2.2 Apzināties pagātnes sasniegumus un domāt par nākotnes uzdevumiem ir īpaši svarīgi pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā un jaunas daudzgadu programmas un rīcības plāna pieņemšanas brīvības, drošības un tiesiskuma jomā ("Stokholmas programma"). Tāpēc ir vajadzīgs šāds novērtējums. Komisijas paziņojuma pamatā izmantoti un papildināti "Stokholmas programmā" minētie pretterorisma pasākumi un iniciatīvas, kā arī "Stokholmas programmas" ⁽¹⁾ īstenošanas rīcības plāns ⁽²⁾, kurā iezīmēti ES turpmākie pasākumi.

2.3 ES Terorisma apkarošanas stratēģijā, kas pieņemta 2005. gadā ⁽³⁾ un joprojām ir pamatprincipu kopums ES rīcībai attiecīgajā jomā, noteikti četri darbības virzieni: novēršana, aizsardzība, vajāšana un reaģēšana. Arī Komisijas paziņojumā saglabāta šī struktūra. Katrā no četriem virzieniem ir uzsvērti galvenie sasniegumi un iezīmēti turpmākie uzdevumi.

2.4 EESK atzinīgi vērtē visaptverošo ES pretterorisma politikas novērtējumu, jo tas ir nozīmīgs solis, lai gūtu vispusīgu priekšstatu par terorisma draudiem un instrumentiem to novēršanai.

2.5 EESK prasa, lai pārskatītajā pretterorisma stratēģijā un jaunajā iekšējās drošības stratēģijā būtu noteikti arī mērķi un instrumenti, ar kuriem panākt līdzsvaru starp individuālās drošības prasībām un pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzību. Šīs brīvības un tiesības, kas ir jebkuras tiesiskas valsts un jebkuras demokrātiskas sabiedrības stūrakmens, nekādā gadījumā nedrīkst apturēt vai ierobežot.

2.6 EESK jau ir publicējusi divus atzinumus, kuros analizēti konkrēti pretterorisma politikas jautājumi. Abos atzinumos

EESK pauž viedokli par novēršanu, īpaši par radikalizācijas apkarošanu. Tajos pausta arī Komitejas nostāja šajos vispārējos jautājumos. Pārskatot un pārformulējot iepriekš paustā viedokļa galvenos punktus, EESK vēlas palīdzēt pretterorisma politiku pielāgot jaunajām terorisma tendencēm.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Ekonomikas krīze ir ietekmējusi ne vien Eiropas valstu ekonomiku, bet arī sociālās, politiskās un kultūru attiecības Eiropā. Tā ir mazinājusi iedzīvotāju, sociālo grupu un politisko iestāžu solidaritāti. Minētajos apstākļos strauji izplatās aizdomīgums un neiecietība pret mazākumtautību kopienām, kas tāpēc jūtas apdraudētas un vēlas aizstāvēties.

3.2 EESK uzskata, ka ES pretterorisma politika ir sarežģīta joma, kurā jārikojas ļoti uzmanīgi, un drošība ir jāgarantē un tehnoloģijas un tiesību akti ir jāizstrādā, vienmēr nodrošinot arī pamattiesību ievērošanu.

3.3 Tā kā terorismam ir dažādi veidi un cēloņi, EESK ierosina papildināt ES pretterorisma politiku ar plašu politiskās sadarbības un integrācijas stratēģiju, kuras īstenošana padarītu teroristu darbību bezjēdzīgu. Debates par novēršanu liecina, ka pašlaik steidzami ir jāapspriež tādi mērķi kā sociālā integrācija, nabadzības apkarošana, vīriešu un sieviešu līdztiesība un nodarbinātības kvalitātes uzlabošana, īpaši saistībā ar stratēģijas "Eiropa 2020" sociālo dimensiju.

3.4 Eiropas Policijas biroja pēdējā ziņojumā sniegta informācija par terorisma attīstības tendencēm Eiropas Savienībā ⁽⁴⁾. Neizdevušos, izjaukto un īstenoto terora aktu skaits 2009. gadā ir mazinājies. Salīdzinājumā ar 2007. gadu to ir uz pusi mazāk, un tas ļauj nēpārprotami secināt, ka stāvoklis uzlabojas.

3.5 Mainījies ir ne vien terorisma ietekme, bet arī struktūra. Izplatītākais terorisma veids 2009. gadā bija separātistu terora akti (257), pēc tam — kreiso ekstrēmistu vai anarhistu (40), labējo ekstrēmistu (4) vai ar konkrētiem konfliktiem saistīti terora akti (2). Jānorāda, ka islāma terorisms, ko sabiedrība uzskata par visizplatītāko un bīstamāko terora veidu, faktiski sastopams visretāk; 2009. gadā notika tikai viens ar islāmu saistīts terora akts (Itālijā).

3.6 EESK pauž nožēlu, ka teroristu darbība izraisījusi cilvēku bojāeju un nodarījusi materiālos postījumus. Terora aktu skaita mazināšanās liecina par to, ka pārdomāti un saprātīgi apvienojot stratēģijas un pasākumus, šo parādību var ierobežot. Terorisms ir jāapkaro ar īpašiem pasākumiem, ievērojot apstākļus attiecīgajā teritorijā, terorisma motīvus, tā veidus un cēloņus.

⁽¹⁾ OV C 115, 4.05.2010., 1. lpp.

⁽²⁾ COM(2010) 171 galīgā redakcija, 2010. gada 20. aprīlis.

⁽³⁾ Dokuments Nr. 14469/4/05, 2005. gada 30. novembris.

⁽⁴⁾ Eiropas Policijas biroja 2010. gada ziņojums par terorismu un tā attīstības tendencēm Eiropas Savienībā ir pieejams tīmekļa vietnē http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/Tesat2010.pdf.

3.7 Sabiedrības priekšstats par terorismu stipri atšķiras no reālā stāvokļa, tāpēc EESK mudina dalībvalstu valdības un ES iestādes izglītēt iedzīvotājus par terorisma cēloņiem, mērogu un ietekmi. EESK norāda uz risku, ko rada neprecīza un nepilnīga informācija par terorismu, un to, ka terorisma draudi var kļūt par ieganstu neiecietībai un diskriminācijai un palielināt sociālo atstumtību. Tā kā terorisma mērķis ir radīt bailes, terorisma draudu pārspilēšana varētu būt izdevīga iespējamajiem terora aktu veicējiem. Turklāt ir jānovērš "terorisma tirgus", par kuru īpaši interesējas dažādi uzņēmumi un iestādes, kas darbojas terorisma draudu apkarošanas jomā.

3.8 Ar terorismu saistītās kriminālvajāšanas un sodīšanas jomā ir vērojamas nozīmīgas kopsakarības. Lielākā daļa arestu veikti, pamatojoties uz to, ka aizdomās turamie ir teroristisku organizāciju locekļi, nevis pamatojoties uz viņu tiešu līdzdalību terora aktu gatavošanā vai īstenošanā. Tas liecina, ka dalībvalstu pārvaldes iestādes spēj veiksmīgi novērst terora aktu plānošanu un veikšanu.

3.9 Minētajā jomā tehnoloģijas, īpaši tās, kas paredzētas novērošanai un datu vākšanai un uzglabāšanai, ir jāizstrādā un jāizmanto, ievērojot proporcionalitātes principu, proti, draudu pakāpi. Īstenojot pretterorisma politiku, nedrīkst ielauzties cilvēku privātajā dzīvē. Pretējā gadījumā vispārējā nedrošības sajūta nemazināsies, bet tikai palielināsies, un tas varētu iedragāt sabiedrības uzticēšanos dalībvalstu valdību un ES iestāžu rīcībai.

3.10 EESK uzskata, ka Eiropas pilsoniskajai sabiedrībai ir ievērojama nozīme terorisma draudu ierobežošanā. Lai gan vērtību, organizatoriskajā un izvēlēto darbības līdzekļu ziņā pilsoniskā sabiedrība ir ļoti daudzveidīga, tā ir jāiesaista visās pretterorisma politikas dimensijās, tostarp novēršanas posmā. Pilsoniskā sabiedrība varētu palīdzēt veidot arī saziņas, sadarbības un solidaritātes modeļus, kas darbotos vēl pirms novēršanas, proti, posmā, kad attiecīgās personas jau ir gatavas veikt teroristiskas darbības⁽⁵⁾. Pēc Komitejas domām, terorismu visefektīvāk var apkarot, vērsoties pret tā cēloņiem, nevis sekām.

3.11 EESK uzskata, ka pilsoniskā sabiedrība Eiropā var kļūt par saikni starp plašāko sabiedrību, valsts un vietējā līmeņa pārvaldi un kopienām un grupām, kas varētu atbalstīt teroristiskās darbības. Papildus valsts līmeņa pasākumiem pilsoniskajai

sabiedrībai var būt īpaša nozīme mērķtiecīgu instrumentu un programmu izmantošanā, piemēram, starpniecības un izglītības jomā.

4. Īpašas piezīmes

Galvenie ES sasniegumi un nākotnes uzdevumi

4.1 Novēršana

4.1.1 EESK atzinīgi vērtē nesenās pārmaiņas, proti, atziņu, ka politikā vairāk pūļu jāvelta novēršanai. "Stokholmas programma" paredz turpmākos piecus gadus pastiprināt minēto stratēģijas virzienu, īpaši aspektus, kas saistīti ar pētniecību drošības jomā, politiku un sociālo jomu. Komiteja atzinīgi vērtē arī to, ka īpaša uzmanība pievērsta tam, kā teroristi izmanto internetu saziņai, līdzekļu vākšanai, apmācībai, vervēšanai un propagandai. Tomēr saziņas uzraudzība nedrīkst kļūt par instrumentu, ar ko iejaukties plašākas sabiedrības privātajā dzīvē.

4.1.2 EESK jau paudusi atbalstu ierosmei izstrādāt īpašu ES stratēģiju radikalizācijas un vervēšanas apkarošanai⁽⁶⁾. Stratēģijai ir trīs pamatu uzdevumi: izjaukt to tīklu un personu darbību, kas ievilina cilvēkus terorismā; gādāt par to, lai plaši pieņemtie uzskati valdītu pār ekstrēmisma balsi, un veicināt demokrātiju, drošību, taisnīgumu un iespējas visiem. Komiteja ar interesi gaida stratēģijas īstenošanas starpposma novērtējumu un vēlas palīdzēt veikt stratēģijā izmaiņas atbilstoši novērtējuma rezultātiem. EESK tomēr norāda, ka jaunākajā pretterorisma rīcības plānā nav paredzēti pasākumi, lai novērstu nevienlīdzību un diskrimināciju, kur tās pastāv, un vajadzības gadījumā veicinātu ilgtermiņa integrāciju⁽⁷⁾.

4.1.3 Lai arī lielākas uzmanības veltīšana novēršanai ir vērtējama atzinīgi, tā nelikvidē terorisma cēloņus. Komiteja iepriekš norādījusi, ka "daudzus terorisma gadījumus iespējams izskaidrot kā plaša mēroga nevienlīdzības radītās atstumtības, radikalizācijas, diskriminācijas (sociālās, politiskās un ekonomiskās) un teroristu vervēšanas rezultātu"⁽⁸⁾. Tāpēc Komiteja ierosina pastiprināt dialogu, kura mērķis ir sagatavot politiskus risinājumus, kas ļautu novērst terorisma izplatību. Apsverot šos risinājumus, vēlreiz jāanalizē politiskie, institucionālie, sociālie un ekonomiskie apstākļi dalībvalstīs un jācenšas efektīvi un mierīgiem līdzekļiem mazināt vēsturiski izveidojušos spriedzi.

⁽⁶⁾ ES radikalizācijas un vervēšanas apkarošanas stratēģija tika pārskatīta 2008. gada novembrī (CS/2008/15175).

⁽⁷⁾ Eiropas Savienības Padome, "ES Rīcības plāns terorisma apkarošanai", 2011. gada 17. janvāris.

⁽⁸⁾ OV C 211, 19.08.2008., 61. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 128, 18.05.2010., 80. lpp.

4.1.4 EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija 2008. gadā izveidoja Eiropas radikalizācijas ekspertu tīklu, un uzskata, ka, iestāžu līmenī pievēršot uzmanību attiecīgās sabiedrības īpašajām iezīmēm un terora aktu veidiem, varētu pilnveidot ES un dalībvalstu politiku šajā jomā.

4.1.5 Eiropas Savienībā īstenoto terora aktu cēlonis visbiežāk ir vēsturiski veidojies separātisms, tāpēc EESK uzskata, ka Eiropas līmeņa debatēs ir vairāk jāiesaista Reģionu komiteja — ES struktūra, kura apvieno vietējo un reģionālo pašvaldību pārstāvjus un ar kuru EESK ļoti vēlas veidot dialogu.

4.1.6 EESK atzinīgi vērtē Komisijas nodomu publicēt paziņojumu par dalībvalstu paraugpraksi ar terorismu saistītas radikalizācijas un vervēšanas apkarošanā. Komiteja iesaka Komisijai šajā gaidāmajā paziņojumā ņemt vērā secinājumus un ieteikumus, ko EESK iekļāvusi atzinumā par tematu “ES loma Ziemeļīrijas miera procesā”⁽⁹⁾. Paraugprakses piemēru apzināšana palīdzēs iesaistītajām personām labāk izprast dažādos terorisma veidus, kas atšķiras pēc to motīviem un ietekmes. Tas būtu solis ceļā uz to, lai izstrādātu katrai dalībvalstij un dažādiem terorisma veidiem atbilstošu stratēģiju.

4.2 Aizsardzība

4.2.1 EESK atzinīgi vērtē Komisijas, dalībvalstu, pētniecības aprindu un privātā sektora centienus aizsargāt iedzīvotājus un infrastruktūru. Tas ir sarežģītākais stratēģijas virziens, kas saistīts ar vislielākajām izmaksām un aptver tādas darbības kā draudu novērtējums ES mērogā, piegādes ķēdes aizsardzība, svarīgāko infrastruktūras objektu aizsardzība, transporta drošība un robežkontrole, kā arī ar drošību saistītā pētniecība. Tomēr izstrādātajām aizsardzības sistēmām ir jāatbilst draudu līmenim un konkrētiem terorisma veidiem.

4.2.2 Viena no svarīgākajām jomām ir transporta drošība dalībvalstīs. Iekšējā tirgus pamatā ir brīva preču, kapitāla un pakalpojumu aprīte un cilvēku pārvietošanās brīvība. Eiropas iedzīvotāju mobilitātei ES dalībvalstīs un pāri to robežām ir liela nozīme Eiropas valstu ekonomikā un iedzīvotāju dzīvē. Mobilitāte veicina savstarpēju sapratni, saziņu un iecietību. Komiteja uzskata, ka ES iestādēm un dalībvalstu valdībām ir jāvelta liela uzmanība visiem transporta drošības aspektiem.

4.2.3 EESK norāda, ka ar drošību saistītajā pētniecībā iesaistītās personas ir ieguldījušas lielas pūles, lai izstrādātu

tehnoloģijas iedzīvotāju un infrastruktūras aizsardzībai. Tomēr pētniecībā iesaistītajiem ir atbildīgi jāizturas pret minēto tehnoloģiju ietekmi uz cilvēku privāto dzīvi un jānovērš iespēja tehnoloģijas izmantot ļaunprātīgi vai cilvēka cieņu un tiesības aizskarošā veidā.

4.2.4 EESK atzinīgi vērtē sadarbību ar privāto sektoru, tostarp sadarbību ar informācijas un komunikācijas tehnoloģiju un ķīmijas rūpniecības uzņēmumiem, lai apkarotu terorismu. Pozitīvi jāvērtē arī privāto transporta uzņēmumu gatavība veikt stingrākus drošības pasākumus, kas varētu radīt zaudējumus. Tāpēc EESK mudina Komisiju un dalībvalstu valdības rūpīgi novērtēt drošības pasākumu ekonomisko ietekmi uz privāto pārvadātāju uzņēmējdarbību. EESK norāda, ka dārgu tehnoloģiju izstrāde un sarežģītu procedūru ieviešana var negatīvi ietekmēt uzņēmēju un sabiedrības locekļu darbību.

4.2.5 Eiropā daudzus ar pasažieru pārvadājumu drošību saistītus pasākumus īsteno sadarbībā ar privātā sektora pārstāvjiem, tāpēc tie ir atbilstoši jāapmāca un jāinformē, lai drošības procedūras neapdraudētu pasažieru drošību vai cieņu.

4.3 Vajāšana

4.3.1 EESK atzinīgi vērtē jaunākās norises šajā stratēģijas virzienā, kas paredz tādu pasākumus kā informācijas vākšana un analīze, teroristu pārvietošanās un darbības traucēšana, policijas un tiesu iestāžu sadarbība un terorisma finansēšanas nepieļaušana. Īstenojot šo stratēģijas virzienu, visas iesaistītās personas var paust viedokli par to, kādi risinājumi būtu jāizstrādā, lai apkarotu dažādus terorisma veidus.

4.3.2 Pēc EESK domām, lai veiksmīgi apkarotu terorismu, liela nozīme ir arī divpusējai dalībvalstu iestāžu sadarbībai, kā arī sadarbībai starp dalībvalstu iestādēm un Eiropas specializētajām aģentūrām. Jāraugās arī, lai jautājumus par privātas informācijas vākšanu un uzglabāšanu risinātu ar pienācīgu rūpību. Rīkojoties terorisma apkarošanas jomā, pastāvīgi jāpatur prātā, ka jāaizsargā tiesības uz privāto dzīvi. Kā norādījis Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs, nelikumīga vai neatbilstoša personas datu (dažkārt — konfidencialu datu) izmantošana, ja iestāžu pilnvaras ir ļoti plašas, var izraisīt diskrimināciju un naidīgu attieksmi pret konkrētām personām vai iedzīvotāju grupām⁽¹⁰⁾.

⁽⁹⁾ EESK 2008. gada 23. oktobra atzinums par tematu “ES loma Ziemeļīrijas miera procesā”, OV C 100, 30.04.2009., 100. lpp.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums par Komisijas paziņojumu par ES pretterorisma politiku “Pretterorisma politika un datu aizsardzība”, Giovanni Buttarelli kga uzstāšanās EESK rīkotajā uzklaušanās sēdē 2011. gada 9. februārī.

4.3.3 Svarīgs pretterorisma politikas elements ir terorisma finansēšanas ierobežošana. EESK atzinīgi vērtē to, ka ir pārskatīti ES tiesību akti, kas nosaka kārtību ar terorismu saistīto personu un grupu iekļaušanai īpašos sarakstos, un veikti grozījumi, lai nodrošinātu minēto tiesību aktu atbilstību pamattiesībām. EESK uzskata, ka kārtībai, kā personām piemēro sankcijas, piemēram, iesaldējot to līdzekļus, jābūt atbilstošai, skaidrai un pārredzamai. Aizdomās turētajiem ir jānodod iespēja aizstāvēties un apstrīdēt varas iestāžu lēmumus.

4.3.4 Komiteja piekrīt, ka pārredzamībai, labai pārvaldībai un atbildībai ir svarīga nozīme NVO darbā. Fakultatīvas procedūras Eiropas līmenī varētu būt lietderīgas, bet, tās īstenojot, nevajadzētu ieviest virkni jaunu noteikumu, kas radītu reglamentējošus vai finansiālus šķēršļus un būtu pretrunā dalībvalstu tiesību aktiem, kā arī varētu mazināt NVO vai sabiedrības gatavību atbalstīt tos, kuriem tie vēlas palīdzēt. Komiteja ir gatava iesaistīties risinājumu meklēšanā, lai izstrādātu kopēju stratēģiju pretterorisma politikas jomā un lai atbalstītu iedzīvotāju tiesības un vēlmi veidot neatkarīgas apvienības — pamatbrīvību, kas ir jāievēro.

4.4 Reaģēšana

4.4.1 EESK atzinīgi vērtē nesenās tendences šajā stratēģijas virzienā, kas ietver civilās reaģēšanas jaudas stiprināšanu teroristu uzbrukuma seku mazināšanai, ātrās reaģēšanas sistēmas, krīzes pārvaldību kopumā un palīdzību terorisma upuriem. Komiteja uzskata, ka dalībvalstīm ir jāstiprina to reaģēšanas spēja, lai efektīvi aizsargātu personu dzīvību un drošību krīzes situācijās.

4.4.2 EESK atzinīgi vērtē centienus ierobežot piekļuvi ķīmiskām, bioloģiskām un radioloģiskām vielām / kodolmateriāliem (CBRN), ko varētu izmantot terorisma mērķiem. ES ķīmiskās, bioloģiskās, radioaktīvās un kodoldrošības rīcības plāns ietver 130 konkrētus pasākumus ar CBRN saistītu uzbrukumu novēršanai, atklāšanai un reaģēšanai uz tiem, un minētā plāna īstenošana ir jānosaka par prioritāti, tomēr jāņem vērā arī ierosināto pasākumu iespējamā ietekme uz attiecīgo nozari. Jāveic plaša apspriešanās ar nozares pārstāvjiem.

4.4.3 EESK atzinīgi vērtē arī Komisijas centienus palīdzēt terora aktu upuriem, piešķirot aptuveni 5 miljonus *euro* upuru atbalstam un finansējot Terorisma upuru apvienību tīklu. Komiteja vēlētos, lai minēto atbalstu piešķirtu arī turpmāk un palielinātu.

Horizontālie jautājumi

4.5 Pamattiesību ievērošana

4.5.1 EESK ir gandarīta, ka pamattiesību ievērošana (horizontāls aspekts) ir noteikta par vienu no prioritātēm. Tomēr nepietiek, ja vienīgi Komisija apņemas rūpēties par pamattiesību

aizsardzību; līdzīga apņemšanās ir jāpauž arī dalībvalstu valdībām. Lai pamattiesības aizsargātu, instrumenti ir ne tikai jāizveido un jāizstrādā, bet arī jālieto.

4.5.2 No juridiskā viedokļa Eiropā ir stabila cilvēktiesību aizsardzības sistēma, un šī realitāte būtu vairāk jāatspoguļo Komisijas paziņojumos un darbībās. Ir svarīgi, lai valstu valdības apliecinātu lielāku apņemšanos izmantot šim mērķim paredzētos instrumentus. Politiskajā līmenī pieņemtie lēmumi ir jāīsteno darbībā. Gadījumiem, kad dalībvalstu teritorijā pieļauta vai organizēta spīdzināšana, ir jāpiemēro sankcijas un tie pilnībā jāizskauž. Ir jāievēro neizdošanas princips. Par diskriminējošām darbībām, kas skaidri noteiktas starptautiskajā, Eiropas un valstu likumdošanā un par kurām paredzētas sankcijas, ir jāuzsāk tiesvedība un tās jāizskauž.

4.5.3 EESK ierosina Komisijai apzināt mehānismus, kas pretterorisma politikas ietvaros ļauj visstraujāk nodrošināt atgriezenisko saiti un pieņemt lēmumus saistībā ar pamattiesību aizsardzību. Tāpēc varētu vairāk iesaistīt Eiropas pilsonisko sabiedrību, jo tās mērķis ir gādāt par Eiropas iedzīvotāju tiesību un brīvību aizsardzību.

4.6 Starptautiskā sadarbība un sadarbība ar trešām valstīm

4.6.1 Terorismam, it īpaši tam, kura pamatā ir reliģiski motīvi, ir ievērojama starptautiskā dimensija. Eiropas Savienībai vajadzētu sadarboties ar citām valstīm, lai palīdzētu ierobežot terorisma draudus, neraugoties uz to, ka ES, kā iepriekš minēts, vairs nav to teritoriju vidū, kas primāri pakļautas terora draudiem.

4.6.2 Attiecībās ar trešām valstīm Eiropas Savienībai vajadzētu veicināt demokrātijas principu ievērošanu pretterorisma procedūrās un noteikumos. Eiropas Savienībai ir vairākas sistēmas, kas ļauj nodrošināt un veicināt cilvēktiesību pienācīgu ievērošanu. Vairākās valstīs, kas nav ES dalībvalstis, ir risks, ka pretterorisma politika var mainīt virzību un ietekmēt demokrātiju un pamattiesību aizsardzību.

4.7 Finansējums

4.7.1 EESK atbalsta programmu "Drošība un brīvību garantēšana", kurā iekļauta īpaša programma "Terorisma novēršana, gatavība teroristu uzbrukumiem un to seku pārvarēšana". Katram no četriem stratēģijā noteiktajiem darbības virzieniem (novēršana, aizsardzība, vajāšana, reaģēšana) paredzētie izdevumi ir jālīdzsvaro, un politiskajām saistībām veicināt novēršanu jāpiešķir atbilstīgi budžeta resursi. Īpaša uzmanība jāvelta publiskā un privātā sektora attiecībām terorisma draudu apkarošanas jomā. EESK ar interesi gaida minētās programmas starpposma novērtējumu; Komiteja cer, ka programmas līdzekļi bijuši viegli pieejami un ka to izmantošana ir sniegusi cerētos rezultātus.

5. Nākotnes perspektīvas

5.1 Lisabonas līguma stāšanās spēkā paver iespējas ciešākai dalībvalstu sadarbībai, tostarp arī pretterorisma politikā. Ar Lisabonas līgumu Eiropas Savienībai piešķirtas lielākas pilnvaras cilvēktiesību jomā. Tādējādi ir iespējams izstrādāt pretterorisma politiku, kurā paredzēts, ka katrā tās posmā, tostarp īstenošanas posmā, tiek piemēroti visprogresīvākie standarti un procedūras cilvēktiesību jomā. EESK uzskata, ka pretterorisma politika ir jāpielāgo pašreizējām terorisma tendencēm ar īpašu uzsvāri uz novēršanas pasākumiem; plašākā izpratnē tas nozīmētu tieši risināt sociālās, politiskās un ekonomiskās problēmas, kas izraisa terorismu.

Briselē, 2011. gada 5. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON
